

Α'

Βροσθένιον (Ρουμανίας) 26 Ἰανουαρίου 1882

**Τῷ ἐν Ἀθήναις πρὸς διάδοσιν
τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων Συλλόγῳ.**

Ἀξιότιμε Κύριε Πρόεδρε,

Ὁ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Σύλλογος, οὗ ἐπαξίως πάνυ προίστασθε, διὰ τῆς ἐσκεμμένης αὐτοῦ πορείας καὶ τῶν πράξεων, μεθ' ὧν πεφωτισμένως βαίνει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ προορισμόν, ἐφελκύνει τὸν σεβασμὸν παντὸς τῆς πατρίδος τέκνου καὶ περιβάλλεται διὰ τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἐξειδικιασμένης ἐκτιμῆσεως, λογιζόμενος δικαίως κέντρον τῆς διανοητικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐνεργείας. Οἱ δὲ περὶ αὐτὸν φιλογενεῖς ἄνδρες, οἵτινες ἀθορύβως καὶ πατριωτικώτατα διευθύνουσιν οὕτω σκοπίμως τὰ βήματα τοῦ σεβαστοῦ τούτου σωματείου, ἀξιοῦνται τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ πανελληνίου, ὅπερ ἐπικαλεῖται ὑπὲρ αὐτῶν τὰς εὐλογίας τοῦ Ἰψίστου καὶ τὴν ἐνίσχυσιν εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἀγῶνάς των. Πρὸς τούτους λοιπὸν ἔκρινα, ὅτι δύναμαι μετ' ἀδελφικοῦ θάρρους νὰ ὑποβάλω σκέψεις μού τινας καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶ ἐπὶ τούτων

τὰς πεφωτισμένας γνώμας καὶ τὴν ἠθικὴν τῶν συμπραξίν.

Καίτοι μακρὰν τῆς πατρίδος ζῶν, διατελῶν ἔμῳ ἐν διηνεκεῖ πρὸς αὐτὴν ἐπικοινωνίᾳ πνευματικῶς, συμμερίζομαι τὰς δυσπραγίας καὶ εὐπραγίας αὐτῆς, ἐξ ὧν ἐμόρφωσα ιδέαν τινὰ καὶ πεποίθησιν, ὅτι ὑποκρύπτεται ἐν τῷ σώματι αὐτῆς νόσημά τι ὅπερ βαθμηδὸν μαραίνει τὴν ζωτικότητα καὶ ἀλλοιοῖ τὸν χαρακτήρα της. Τὸ νόσημα τοῦτο εὐρίσκω ἐν τῇ καταπτώσει τῶν τέως ἠθικῶν ἀρχῶν, αἵτινες διέκριναν τοὺς πατέρας ἡμῶν, διότι οὐδεμίαν αὐτῶν πατριωτικὴν ἢ κοινωνικὴν ἀρετὴν βλέπει τις εἰς τὴν νεωτέραν γενεάν, ἣν ἄλλαι ιδέαι καὶ σκέψεις, ἄλλαι ἀντιλήψεις ἐμπνέουσι. Καὶ πῶς, λέγω, εἶναι τοῦτο δυνατόν, ἀφοῦ τὸ μέγιστον μέρος τῶν πατέρων ἡμῶν ἐστερεῖτο τοῦ ἀγαθοῦ τῶν φώτων τῆς παιδείας, ἧτις ἀνυψοῖ καὶ ἠθικοποιεῖ μᾶλλον τὸν ἄνθρωπον—ὡς καὶ ὄντως ἀνύψου τοὺς ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν μετέχοντας αὐτῆς—ἐνῶ τὰ φῶτα ταῦτα πλημμυροῦσι σήμερον τὸ ἔθνος καὶ εἰς πλεῖστον βαθμὸν ἀπαντᾷ τις ἐν αὐτῷ τοὺς λεγομένους πεπαιδευμένους; Καὶ ὅμως παρὰ τούτοις μᾶλλον φαίνεται ἡ παρατηρουμένη ἀλλοίωσις τοῦ ἠθικοῦ χαρακτήρος, καὶ δικαίως ὑποπτεύει τις μήπως

κακῶς γίνεται ἡ παιδείσις, διαστρέφουσα ἀντὶ
 νὰ ἐδραιόνη τὸ πνεῦμα εἰς τὰς θετικάς καὶ ἀλη-
 θεῖς τῶν ὄντων ιδέας. Φαίνεται ὅτι μετακομί-
 ζοντες οἱ ἐξ Εὐρώπης ἐπανερχόμενοι ἡμέτεροι
 λόγιοι νέας περὶ Θεοῦ καὶ τῶν δημιουργημάτων
 αὐτοῦ θεωρίας καὶ τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν ἀθανα-
 σίαν τῆς ψυχῆς, μεταδίδουσιν αὐτὰς ὡς γνώσεις
 νέας καὶ ἐπιστημονικάς εἰς τὰς τρυφεράς τῶν
 ἀπείρων καὶ ἀσχηματίστων ἔτι νέων καρδίας,
 οἵτινες ἐκ τούτων ἀποβαίνουσιν ὑλισταὶ καὶ ἀπο-
 κλίνουσιν εἰς τὸ δόγμα τοῦτο, εὕρισκοντες αὐτὸ
 ἡδονικώτερον καὶ χαριστικώτερον τῆς ἀληθείας,
 ἣτις « πάντοτε εἶναι πικρά. » Πολλὰ εἶναι τὰ
 σημεῖα, ἐξ ὧν δύναται τις νὰ κρίνη ὅτι αἱ ὑλι-
 στικάι ιδέαι διέπουσι σήμερον τὸ πλεῖστον μέρος
 τῆς ἐγγραμμάτου νέας γενεᾶς, περὶ ἧς ἀνάγκη
 κατεπείγουσα εἶναι νὰ ληφθῆ σπουδαία φροντίς
 πρὶν ἢ αἱ ιδέαι αὐταὶ ριζοβολήσωσι καὶ μεταδώ-
 σωσιν εἰς τὸ ἔθνος τοῦς ὀλεθρίους καρπούς των.
 Ἀνάγκη εἶναι νὰ καταπολεμηθῆ ἡ γάγγραινα
 αὐτὴ πρὶν ἢ θανατώσῃ αὐτό, καὶ καθῆκον ἔχει
 νὰ συντελέσῃ πρὸς τοῦτο πᾶς Ἕλλην ἀπὸ τοῦ
 τελευταίου μέχρι καὶ τοῦ ἀνωτάτου σεβαστοῦ
 προσώπου τοῦ βασιλέως. Τοῦ καθήκοντος τούτου
 ἡ ἐκπλήρωσις μὲ ἄγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι

ἐπειδὴ ἡ πρώτη τοῦ κακοῦ τούτου αἰτία ἐγκρι-
 ται—ἂν δὲν ἀπατῶμαι—εἰς τὴν μὴ καλῶς ἤδη
 γενομένην παιδείωσιν τῶν νέων, καὶ μάλιστα τὴν
 μέσθην καὶ ἀνωτέραν, ἄρα εἰς τὴν πηγὴν του
 αὐτὴν δέον νὰ πολεμηθῇ. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπα-
 ραίτητὸν νομίζω τὴν ἠθικὴν σύμπραξιν τῆς Κυ-
 βερνήσεως ἀφ' ἑνός, τῶν διδασκάλων καὶ καθη-
 γητῶν ἀφ' ἑτέρου, καὶ τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ
 Ἔθνους ἀνδρῶν, τοῦ Ἑμετέρου Συλλόγου προ-
 στατεύοντος καὶ κινουῦντος τὸ ζήτημα. Οἱ σπου-
 δαιότεροι, δηλαδή, τῇ προσκλήσει τοῦ Συλλόγου,
 ν' ἀσχοληθῶσι σπουδαίως εἰς συγγραφὴν βιβλίων,
 ἅτινα νὰ ἔχωσι χαρακτῆρα διδασκτικὸν διὰ μα-
 θητὰς ἀπὸ τῆς ἀνωτέρας τῶν ἑλληνικῶν σχολείων
 τάξεως καὶ τῆς ἀναλόγου τῶν Παρθεναγωγείων
 μέχρι τῆς τετάρτης τῶν Γυμνασίων, βαθμηδὸν
 προχωροῦντα κατὰ τὸν κύκλον τῶν γνώσεων καὶ
 τὸ ὕφος τῆς γλώσσης ἀπὸ τὰ μικρότερα εἰς τὰ
 μεγαλειότερα, κατὰ τεύχη, καὶ ἔχοντα τὰ ἑξῆς
 θέματα :

- α') περὶ ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ,
- β') περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς—τοῦ μεγίστου
 τούτου δώρου, δι' οὗ ἐπροίκισεν ὁ Θεὸς ἐκ τῶν
 πλασμαμάτων του μόνον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κα-
 τέστησεν ἀνώτερον καὶ κύριον τῶν λοιπῶν, δυνά-

μενον δι' αὐτοῦ νὰ προοδεύῃ, ν' ἀναπτύσσεται καθ' ἐκάστην τελειοποιούμενος, καὶ νὰ παράγῃ ἔργα κινουῦντα τὸν θαυμασμόν, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα πλάσματα μένουσι διὰ παντὸς στάσιμα καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῆς γεννήσεώς των καταστάσει· διότι ὅταν καλῶς ἐννοηθῇ τοῦτο καὶ ἐκτιμήσῃ κατ' ἀξίαν ὁ ἄνθρωπος τὸ θεῖον δῶρον, οὐ εἶναι ἴξιω- μένος παρὰ τοῦ μόνου δυναμένου νὰ δώσῃ τοῦτο ὡς ἴδιον Πλάστου, θὰ σέβηται καὶ τιμᾷ αὐτὸ καὶ θὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς ἐμπνεύσεις του, αἵτινες εἶναι πάντοτε ἀγαθαὶ καὶ τοῦ κακοῦ ἀποτρεπτικαί. Οὕτω δὲ δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἡ τελεία ἠθικοποίησης.

γ') Ποίαν ιδέαν εἶχον οἱ πρόγονοι καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, οἵτινες ἐκ ταύτης μόνης τῆς πεποιθήσεως ἐμεγαλουργήσαν καὶ ἐδόξασαν δόξαν εὐγενῆ ἑαυτοῦς καὶ τὴν πατρίδα, καὶ εἰς οὓς ἡμεῖς ἐγκαυχώμεθα σήμερον.

δ') Ποῖα καὶ πόσα κακὰ δύναται νὰ προέλθωσιν εἰς τὰ ἔθνη καὶ τὰς κοινωνίας ἐκ τῶν ἀρνητικῶν ιδεῶν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, αἵτινες παραλύουσι πάντα κοινωνικὸν δεσμόν, ἀποστεροῦσι τὴν καρδίαν παντὸς φίλτρου πρὸς τὴν πατρίδα, τοὺς γονεῖς, τὴν

οικογένειαν, παντός αίσθήματος ὑψηλοῦ τῆς φι-
λίας, τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, καὶ ἐν
μόνον κυριεύει ἐν αὐτοῖς αἶσθημα, ὁ κορεσμός
τῶν ἡδονῶν, καὶ ἡ ἀπόλαυσις τῶν ὀρέξεων, δη-
λαδὴ ἡ ἐξομοίωσις πρὸς τὴν ζωώδη φύσιν.

Πρὸς δὲ καὶ πᾶν ἕτερον δυνάμενον νὰ ἐδραιόνη
τὸ φρόνημα τῶν νέων εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς.

Σχετικὸν πρὸς τὰ βιβλία ταῦτα καὶ διὰ νὰ
σχηματισθῇ καὶ μορφωθῇ καθαρῶς ἑλληνικὸς χα-
ρακτήρ, ἀμιγῆς τῶν ὀθνείων κακῶν νεωτερισμῶν,
νομίζω ἀναγκαῖον ἐπίσης καὶ τὴν συγγραφὴν
« Παιδαγωγικοῦ Ἐγκολπίου τοῦ Ἑλληνοσ, » εἰς
ὃ νὰ περισυναχθῶσιν ὅλα τὰ καλὰ ἦθη καὶ ἔθιμα,
ἅτινα εἶχε — καὶ διασώζονται ἴσως ἀκόμη εἰς
πολλὰ μέρη τῆς πολυπαθοῦς ἰδιαιτέρας πατρί-
δος μου Ἠπείρου, ὡς ἐν παραδείγματι ποιοῦντες
σπονδὰς ἐπιλέγουσιν ἀντὶ πάσης ἄλλης προσφω-
νήσεως καὶ εὐχῆς « νὰ ζήσῃ ἡ ὑπόληψίς σου »
τοῦθ' ὅπερ κατὰ τοὺς νῦν καιροὺς πολλὴν ἔχει
τὴν σημασίαν — ὁ ἰδιωτικὸς, κοινωνικὸς καὶ ἔθνι-
κὸς βίος τῶν πατέρων μας, ἅτινα συνδυαζόμενα
καὶ συναρμολογούμενα ὑπὸ δεξιῶν καλάμου νὰ
νομοθετηθῶσιν, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ,
ὅπερ νὰ ἦναι ἐπίσης προωρισμένον ὡς διδακτικὸν
διὰ τὰς ἰδίαις μὲ τὸ προηγούμενον τάξεις Παρθε-

ναγωγείων, Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ Γυμνασίων.

Ἡ σύμπραξις τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τοῦτο μόνον θὰ ἦναι χρήσιμος πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν βιβλίων τούτων, τοῦ νὰ διατάξῃ νὰ ἐμπεριληφθῶσιν εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων ὡς ὑποχρεωτικά καὶ νὰ ἐπιβληθῶσι πρὸς διδασκαλίαν, συνιστώσα εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ καθηγητὰς ὡς ἱερώτατον τῆς συνειδήσεώς των καθήκον τοῦ νὰ θεωρῶσι καὶ ταῦτα ὡς τῶν σπουδαιότερων μαθημάτων καὶ νὰ ἐφιστῶσιν ἰδιάζουσαν προσοχὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν ἐν τῇ παραδόσει, γινώσκοντες ὅτι τὰ γράμματα μόνον, μὴ συνοδευόμενα καὶ ὑπὸ ὑγιῶν τῆς ἠθικῆς ἀρχῶν, ἀποβαίνουσι πρόξενον βλάβης ἀντὶ ὠφελείας, διότι ἀκονίζουσιν ἔτι μᾶλλον τὴν κακίαν καὶ καθιστῶσι τὸν φύσει κακὸν κάκιστον.

Τὰς ιδέας ταύτας ἔρχομαι νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν σκέψιν καὶ κρίσιν Ὑμῶν καὶ νὰ παρακαλέσω, ὅπως συζητήσαντες ἐπὶ τούτων μετὰ τῶν Ὑμετέρων συναδέλφων μὲ καθοδηγήσητε κάλλιον εἰς αὐτὰς μεταδίδοντές μοι τὰς γνώμας Ὑμῶν. Ἐὰν κατ' ἀρχὴν ἠθέλετε ἐπιδοκιμάσει τὰς σκέψεις μου, καὶ νομίσητε ὅτι δύνανται ν' ἀποβῶσι συντελεστικά καὶ τελεσφόρα τὰ προτεινόμενα μέτρα, εὐαρεστήθητε συγχρόνως νὰ ὑπολογίσητε τὸ ἀπαι-

τούμενον χρηματικὸν ποσόν, ὅπως ἰδρυθῶσι δύο διαγωνίσματα πρὸς σύνταξιν τοιούτων βιβλίων, ἐν δὲ τὰ πρῶτα καὶ ἕτερον διὰ τὸ Παιδαγωγικὸν Ἐγκόλπιον τοῦ Ἑλληνος, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ γέρας τοῦ συγγραφέως δεόν νὰ ᾖ ἀνάλογον πρὸς τὴν σπουδαιότητα τῶν θεμάτων, ὥστε νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα ὅσον ἐνεστί σπουδαῖοι ἄνδρες, ὅτι τὰ βιβλία βραβευόμενα θὰ μένωσιν ἀπεκλειστικῶς κτῆμα τοῦ Ἑμετέρου Σύλλογου, καὶ ὅτι ταῦτα θὰ ἐκτυπώνωνται ὁαπάνη τῶν διαγωνισμάτων στερεοτύπως ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκδόσεως εἰς τόσας χιλιάδας ἀντιτύπων, ὅσος θὰ ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητριῶν καὶ τῶν μαθητῶν ἐν τε τῇ Ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι καὶ τῇ Δούλῃ, ἐνθα ἐλπίζει ὁ Σύλλογος νὰ εἰσαχθῶσιν ὡς διδακτικά, δωρεὰν προσφερόμενα.

Ἀναμένων, Ἐρίτιμε Κύριε, τὴν Ἑμετέραν ἀπάντησιν, παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου πρὸς Ἑμᾶς καὶ τὸν Ἑμέτερον Σύλλογον τιμῆς, ὑπολήψεως καὶ σεβασμοῦ, μεθ' ὧν διατελῶ

Πρόθυμος

ΚΩΝΣΤ. ΖΑΪΠΑΣ

Τῷ ἐριτίμῳ Κυρίῳ

N. Μαυροκορδάτῳ, προέδρῳ

κτ.λ. κτ.λ. κτ.λ.

Εἰς Ἀθήνας

B'

**Σύλλογος πρὸς διάδοσιν
τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων.**

Ἄριθ. 126.

Ἐν Ἀθήναις, 28 Φεβρουαρίου 1882.

Φιλογεγεῖστατε Κύριε,

Ἐν καιρῷ ὑπεβλήθη εἰς τὸ ἡμέτερον Συμβούλιον καὶ δεόντως ἐμελετήθη τὸ ἀπὸ 26 Ἰανουαρίου ἐ. ἔ. γράμμα Ὑμῶν. Τὸ Συμβούλιον ὑπερεχάρη ἐφ' αἷς προβάλλετε προτάσεσιν, ἀπὸ ψυχῆς δὲ συγχαίρει Ὑμῖν ἐπὶ τῇ μεγαλοψύχῳ περὶ τὰ ἔθνικὰ καὶ τὰ πάτρια προαιρέσει, ἧς λαμπρὰ καὶ αὐθις παρέχετε δείγματα.

Ἄσπαζόμενοι εἰλικρινῶς ἦν ἐπιδείκνυσθε περιπαθῆ μέριμναν περὶ τῶν ἠθῶν καὶ τῶν τρόπων τῆς νέας γενεᾶς, εἰς ἣν κατὰ φύσιν ἐναποτίθενται αἱ τύχαι καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους, συνομολογοῦμεν ὅτι μεγάλην εἰς τὸ προκείμενον ἔχουσι ῥοπὴν αἱ θρησκευτικαὶ διδασκαλίαι καὶ ἐντυπώσεις, αἱ πάτρια παραδόσεις καὶ ἡ τιμὴ καὶ σπουδαιότης ἣν ἐθίζονται νὰ ἀπονέμωσιν εἰς αὐτὰς παῖδες ὄντες οἱ πολῖται. Μεταξὺ πολλῶν

εἰδικῶν περὶ ταῦτα ἠθοποιῶν ὀργάνων, ὅσα διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν παρέχει ὁ βίος, ἢ ἡμέτερα φιλογένεια ὀξέως διείδεν ὅτι οὐχὶ ἐσχάτην τάξιν ἔχουσι τὰ καλὰ διδακτικὰ βιβλία. Καὶ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος, φρονῶν ὅτι τὰ καλὰ βιβλία εἶναι δι' ἓν ἔθνος πολλῶν ἀντάξια ἀγαθῶν, ἀπὸ χρόνου πολλοῦ ζητεῖ πόρους ἐπαρκεῖς καὶ ἄνδρας ἐπιτηδείους εἰς τοὺς νὰ ἀναθέσῃ τὴν σύνταξιν τῶν ἀναγκαίων διδακτικῶν βιβλίων, μάλιστα δὲ ἐκείνων δι' ὧν ἰδίως διαπλάσσεται τὸ ἦθος καὶ ρυθμίζεται τὸ φρόνημα τῆς νεότητος, οἷον αἱ περιστάσεις τοῦ Ἔθνους καὶ οἱ ἡμέτεροι χρόνοι ἀξιοῦσι. Τοιαῦτα βιβλία, πρόσφορα πρὸς τοὺς παιδαγωγικοὺς σκοποὺς τοῦ Ἔθνους, εἶναι πλὴν τῶν πολυειδῶν ἱστορικῶν καὶ περιγραφικῶν, τὰ πάσης φύσεως ἀναγνωστικά, ἅτινα παρακολουθοῦντα κατὰ τοὺς διαφόρους τῶν σπουδῶν βαθμοὺς τὸν νέον, ἐγκολάπτουσι λεληθότως ἀλλὰ ζωηρῶς εἰς τὴν ψυχὴν τὰς ὀρθὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, τὰς ὑγιεῖς ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἔθνικα αἰσθήματα, ἅτινα φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ὡς πρῶτον ἠθικὸν ἐφόδιον εἰς τὸν βίον ὁ πολίτης. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τοιαῦτα ἀναγνωστικὰ βιβλία θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παρασκευασθῶσι καὶ διὰ πᾶσαν μετὰ ταῦτα ἡλικίαν.

Ἐκ τῆς γνώμης ταύτης, ἦν περὶ τῆς δυνά-

κ'

μεως τῶν βιβλίων ἔχει τὸ ἡμέτερον Συμβούλιον, κατανοεῖτε, Φιλογενέστατε Κύριε, μεθ' ὀπόσης προθυμίας ἀποδέχεται ἢν ἀξιοῦτε σύμπραξιν τοῦ Συλλόγου περὶ τὴν σύνταξιν καὶ διάδοσιν τῶν ὑφ' Ἑμῶν προτεινομένων δύο βιβλίων, καὶ περὶ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν ὡς διδακτικῶν ὑποχρεωτικοῦ μαθήματος εἰς τε τὰ δημοσία σχολεῖα, ἐνεργείᾳ νομίμῳ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἀλλαγῶν διατηρούμενα ἢ βοηθούμενα.

Ὡς πρὸς μὲν τὴν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου διάδοσιν τῶν βιβλίων, ἐφ' οἷς θέτετε ὅροις, καὶ τὴν εἰς τὰ σχολεῖα εἰσαγωγὴν, καθ' ὅσον ἐξ αὐτοῦ ἐξήρηται, τὸ ἡμέτερον Συμβούλιον ἐννοεῖται ὅτι προθυμότερα ἀναλαμβάνει νὰ πράξῃ κατὰ τὰς Ἑμετέρας φιλογενεῖς προτάσεις. Ὡς πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν ὁμῶς καὶ ὑποχρεωτικὴν αὐτῶν διδασκαλίαν ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις, δὲν κρίνομεν ἀπὸ τοῦδε εὐκαιρον νὰ προβῶμεν εἰς ἐπισήμους παρὰ τῆ Κυβερνήσει ἐνεργείας, αἵτινες ἄλλως, μήπω παρεσκευασμένων τῶν βιβλίων, καὶ ἀδικαιολόγητοι θὰ ἦσαν.

Ἄλλὰ περὶ τῆς συντάξεως τῶν βιβλίων νομίζομεν ὅτι καὶ ὠρίμως καὶ πολὺ πρέπει νὰ σκεφθῶμεν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ. Δύο ὄντων δυνατῶν ἐπὶ

τοῦ προκειμένου τρόπων, τοῦ μὲν διὰ διαγωνισμοῦ, οἷον Ὑμεῖς προτείνετε, τοῦ δὲ κατὰ παραγγελίαν εἰς εἰδικούς καὶ ἀνωμολογημένης ἰκανότητος ἀνδρας, τὸ Συμβούλιον ἡμῶν νομίζει ὅτι ἀδιστάκτως πρέπει νὰ προτιμήσωμεν τὸ δεύτερον, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο πονημάτων, τὸ περὶ Θεοῦ καὶ Ψυχῆς. Ἀληθῶς περὶ τινὰ εἶδη διανοητικῶν ἔργων ὁ διαγωνισμὸς εὐδοκιμεῖ. Ἀλλ' εἰς διαγωνισμὸν περὶ συγγράμματος τοιούτου ἀπίθανον εἶναι ὅτι θὰ κατήρχοντο ἔξοχοι ἰκανότητες, εἰς ὅποιας μόνον εὐλόγως δύναται τις νὰ ἐμπιστευθῆ ἔργον πολλῆς σπουδῆς ἄξιον. Παρ' ἡμῖν ὑπῆρχον συγγραφεῖς ἄνδρες ἀληθῶς ζηλωταὶ τοῦ περὶ τὰ θεῖα καὶ τὰ πάτρια καταρτισμοῦ τῶν νέων Ἑλλήνων, οἷοι φέρ' εἰπεῖν ἦσαν οἱ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν μεταστάντες ἀφ' ἡμῶν Λέων Μελάς καὶ Δημήτριος Μαυροκορδατός. Ἐὰν οἱ αἰμνηστοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες ἦσαν ἐν τοῖς ζῶσιν, οὐδαμῶς θὰ ὠκνοῦμεν νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν ἐπιστήμην, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν τὸ ἔργον. Ἀλλὰ καὶ σήμερον ὑπάρχουσιν ἐπάξιοι τοῦ ζητουμένου πονήματος συγγραφεῖς, ὧν μεταξὺ δὲν διστάζομεν νὰ ὀνομάσωμεν τὸν νῦν ἐν Παρισίοις Πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος Κύριον Πέτρον Βραϊλλαν Ἀρμένην, ἄνδρα καὶ χριστιανὸν ζηλωτὴν καὶ

φιλόσοφον δόκιμον καὶ συγγραφέα ἄριστον. Εἰς τὸν Κύριον Βράϊλαν, καὶ περὶ ἄλλα ὅμοια πονήματα εὐδόκιμον γενόμενον, νομίζομεν ὅτι θαρρουντως δυνάμεθα νὰ ἀναθέσωμεν τὸ πρῶτον τῶν Ὑμετέρων βιβλίων, τὸ περὶ Θεοῦ καὶ Ψυχῆς, ἐπὶ εὐλόγῳ καὶ ἀξίᾳ τοῦ πράγματος ἀμοιβῇ. Ἐὰν ἀποδέχεσθε τὴν γνώμην ἡμῶν παρακαλοῦμεν νὰ γνωστοποιήσητε ἡμῖν τοῦτο ἐγκαίρως, ἵνα ἐρωτήσωμεν τὸν Κύριον Βράϊλαν ἂν ἀναδέχεται τὸ ἔργον, σκεφθῶμεν δ' ἔπειτα περὶ τῶν περαιτέρω.

Ὡς πρὸς τὸ Ἐγκόλπιον τοῦ Ἑλληνοσ νομίζομεν ὅτι δύναται νὰ προκληθῇ διαγωνισμός. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τὸ Συμβούλιον ἡμῶν ἔχει ἀνάγκη χρόνου τινὸς πρὸς μελέτην τοῦ θέματος, καὶ ἀκριβεστέραν θέσιν μὲν τῶν ἔργων, ἔκθεσιν δὲ τοῦ προγράμματος, καὶ δικαιότερον ὄρισμὸν τοῦ βραβείου. Περὶ τούτου θέλομεν γράψαι καὶ αὐθις πρὸς Ὑμᾶς.

Διατελοῦμεν, φιλογενέστατε Κύριε καὶ ἔσοχε εὐεργέτα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μετ' ἄκρας ὑπολήψεως καὶ ἀφοσιώσεως. Ὁ Πρόεδρος

N. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Πρὸς τὸν Φιλογενέστατον Κύριον

Κύριον Κωνσταντῖνον Ζάππα κτλ. κτλ. κτλ.

Εἰς Βροσθένιον